

Kommunledningsförvaltningen

Riktlinje för bolagsstyrning

Dokumenttyp Policy	Diarienummer KS 2023/715	Datum för beslut 2024-04-29	Version 1
Beslutsinstans Kommunfullmäktige	Dokumentansvarig Kommundirektör	Ansvarig för uppföljning Ledningsstaben	Reviderad -
Dokumentet gäller Tills vidare		Granskad av -	Aktualiserad -
Dokumentet gäller för Bolag ingående i kommunhuskoncernen			

Innehållsförteckning

1	Syfte	3
2	Tillämpningsområde.....	3
3	Ägarroller	3
	3.1 Kommunfullmäktige.....	3
	3.2 Kommunstyrelsen	4
	3.3 Kramfors kommunhus AB.....	4
4	Ägarstyrning.....	4
	4.1 Kommunfullmäktige.....	4
	4.1.1 Bolagsordning.....	4
	4.1.2 Aktieägaravtal	5
	4.1.3 Ägardirektiv	5
	4.1.4 Övergripande policys, program, planer och riktlinjer	5
	4.1.5 Val av styrelse och lekmannarevisorer.....	5
	4.2 Kommunstyrelsen	6
	4.2.1 Uppsiktsplikt.....	6
	4.2.2 Val av stämooombud och instruktioner till ombuden	6
	4.3 Kramfors kommunhus Ab.....	6
	4.4 Rätt att besluta om särskilda ägardirektiv.....	6
	4.4.1 Ekonomi.....	7
	4.4.2 Information	7
5	Gemensamma bolagsprinciper	7
	5.1 Styrelse och VD.....	7
	5.2 Ekonomiska mål och principer	8
	5.3 Budget och finansiering.....	8
	5.4 Förvaltningsberättelse och årsredovisning	8
	5.5 Information	9
	5.6 Revision	9
	5.7 Hållbarhet.....	10
6	Samordning.....	10
	6.1 Koncernnytta	10
	6.2 Målstyrning	10
	6.3 Personalpolitik.....	10
	6.4 Försäkringar.....	10
	6.5 Offentlighet och sekretess	11
	6.6 Kriser och extraordinära händelser	11

1 Syfte

Syftet med denna riktlinje är att tydliggöra bolagsstyrningen i Kramfors kommun. Dokumentet ska tillsammans med övriga dokument och ägardirektiv vara verktyg i kommunens arbete med ägarstyrning.

Målsättningen är att utnyttja de kommunala resurserna så effektivt som möjligt. De bolagsrättsliga förutsättningarna och hänsynen till eventuella delägare ställer dock särskilda krav på hur kommunen kan styra och leda sina bolag.

2 Tillämpningsområde

Riktlinjen gäller samtliga aktiebolag som är direkt eller indirekt majoritetsägda av Kramfors kommun.

En strävan finns att även minoritetsägda bolag ska omfattas av denna riktlinje. Kommunen och övriga delägare får tillsammans avgöra vilka regler i riktlinjen som är tillämpliga med hänsyn till storleken på kommunens ägande, verksamhetens art och övriga omständigheter.

3 Ägarroller

3.1 Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige har den övergripande och lagstadgande ägarrollen för samtliga bolag där kommunen har ett ägarintresse. Den kommunala kompetensen utgör en avgörande förutsättning för att en verksamhet ska kunna bedrivas i ett kommunalt bolag. Det är inte möjligt för en kommun att genom bolagsbildning vidga den kommunala kompetensen.

Det är kommunfullmäktige som enligt kommunallagen ska besluta om en kommunal verksamhet helt eller delvis ska bedrivas i bolagsform, fastställa vilket ändamål och vilka befogenheter som ska gälla för bolagets verksamhet samt utse kommunens representanter i bolagets styrelse och utse lekmannarevisorer.

Kommunfullmäktige ska även tydliggöra och utföra den underställningsplikt som gäller för kommunens bolag i frågor av principiell beskaffenhet eller av större vikt. Denna underställningsplikt ska preciseras i bolagsordningen.

Exempel på frågor som kan vara av principiell beskaffenhet eller av större vikt:

- Förvärv av bolag, bildande av bolag eller förvärv av bolags rörelse.
- Beslut om frivillig likvidation, fusion och fission av bolag.
- Beslut om försäljning av bolag eller del av bolag.
- Start av ny rörelsegren eller nedläggning av sådan.

Kommunfullmäktige kan delegera bolagsfrågor till kommunstyrelsen om frågorna inte är av principiell beskaffenhet eller av större vikt.

3.2 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ska enligt kommunallagen och sitt reglemente leda och samordna planering och uppföljning av hela kommunens ekonomi och verksamhet.

Kommunstyrelsen har en lagstadgat uppsiktsplikt för de kommunala bolagen och ska årligen göra en bedömning av bolagens verksamhet utifrån de ändamål och befogenheter som anges i bolagsordningen. Denna bedömning ska rapporteras till kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen har genom delegation från kommunfullmäktige rätt att besluta om bolagsfrågor som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

3.3 Kramfors kommunhus AB

Kramfors kommunhus AB utövar på uppdrag av kommunfullmäktige den operativa ägarrollen för de kommunala bolag som ingår i koncernen.

Kramfors kommunhus AB ska svara för ekonomisk uppföljning av koncernbolagen och lämna löpande information till kommunstyrelsen om bolagens ekonomi och verksamhet.

4 Ägarstyrning

4.1 Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige utövar sin ägarstyrning över kommunens bolag med ett antal olika styrinstrument. De viktigaste är:

- Riktlinje för bolagsstyrning
- Bolagsordning
- Aktieägaravtal
- Ägardirektiv
- Övergripande policys, program, riktlinjer och planer.
- Budgetbeslutet där borgensramar, investeringsnivåer, ekonomiska krav och vad som i övrigt följer av budgetbeslutet.

Därutöver sker kommunfullmäktiges ägarstyrning genom att utse styrelsen och lekmannarevisorer för bolagen.

4.1.1 Bolagsordning

Kommunfullmäktiges ägarroll innebär att fullmäktige ska fastställa bolagsordning för samtliga bolag där kommunen äger aktier.

Bolagsordningen ska ange det kommunala ändamålet med verksamheten, de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten (till exempel självkostnadsprincip, likställighetsprincip och lokaliseringsprincip) och de beslut om principiella frågor i verksamheten som prövas av kommunfullmäktige före genomförande (underställningsplikt).

4.1.2 Aktieägaravtal

I ett bolag med flera ägare behöver bolagsordningen kompletteras med ett aktieägaravtal mellan delägarna. I aktieägaravtalet regleras vad delägarna är överens om kring styrning, finansiering och kontroll av bolaget.

Kommunen ska i aktieägaravtal verka för de synsätt och regler som anges i riktlinjen ska tillämpas även i del delägda bolagen. Samtliga aktieägaravtal där kommunen eller kommunens bolag är ägare ska godkännas av kommunfullmäktige.

4.1.3 Ägardirektiv

Kommunfullmäktige har rätt att fastställa olika former av ägardirektiv för verksamheten vid de majoritetsägda bolagen. Dessa ägardirektiv måste bekräftas av bolagsstämman för att de ska vara bindande för bolagen.

Kommunstyrelsen har rätt att besluta om ägardirektiv om de inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

4.1.4 Övergripande policys, program, planer och riktlinjer

Kommunfullmäktige fastställer riktlinjen för bolagsstyrning och slår fast gemensamma principer för bolagen.

Enligt kommunallagen ska ändamål och underställningsplikt för varje bolag preciseras i bolagsordningen, medan övriga gemensamma principer för kommunens majoritetsägda bolag redovisas som ett särskilt avsnitt i detta dokument eller i enskilda beslut. Denna typ av beslut måste bekräftas av bolagsstämman för att betraktas som ägardirektiv och vara bindande för bolagen.

4.1.5 Val av styrelse och lekmannarevisorer

Kommunfullmäktige ska utse kommunens styrelseledamöter och ersättare i både majoritetsägda och minoritetsägda bolag.

För kommunens helägda bolag ska fullmäktige även utse lekmannarevisorer och revisorsersättare. För delägda bolag ska fullmäktige utse lekmannarevisorer och ersättare om detta är rimligt utifrån ägarförhållanden samt verksamhetens art och omfattning.

Kommunfullmäktiges beslut om styrelse och lekmannarevisorer ska bekräftas av bolagsstämman.

4.2 Kommunstyrelsen

4.2.1 Uppsiktsplikt

Kommunstyrelsen ska enligt kommunallagen utöva uppsikt över de kommunala bolagen på samma sätt som styrelsen har tillsyn över all annan kommunal verksamhet. Uppsiktsplikten innebär att kommunstyrelsen ska håla sig informerad om bolagens verksamhet och hur bolagen förhåller sig till gällande styrdokument och lagstiftning.

Kommunstyrelsen ska årligen göra en bedömning av bolagens verksamhet. Bedömningen ska göra med årliga rapporter från bolagsstyrelserna och från lekmanarevisorerna samt löpande information om bolagens verksamhet som lämnas.

Kommunstyrelsen ska i samband med årsredovisningen lämna en rapport till kommunfullmäktige om sin bedömning av bolagens verksamhet under året.

Om kommunstyrelsen bedömer att ett bolag under året avvikit från sitt ändamål och sina befogenheter, ska kommunstyrelsen även lämna förslag till åtgärder som säkerställer att bolagets verksamhet åter kommer att bedrivas i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

4.2.2 Val av stämooombud och instruktioner till ombuden

Kommunstyrelsen ska utse de personer som ska representera ägaren och agera stämooombud vid bolagsstämmorna i kommunens samtliga bolag.

Stämooombuden ska vara ledamöter eller ersättare i kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen ska dessutom besluta om instruktioner till stämooombuden inför bolagsstämmorna. Om instruktionerna gäller ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt ska dessa utfärdas av kommunfullmäktige.

4.2.3 Ägardirektiv

Kommunstyrelsen har rätt att besluta om ägardirektiv om de inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Dessa ägardirektiv måste bekräftas av bolagsstämman för att de ska vara bindande för bolagen.

4.3 Kramfors kommunhus AB

4.4 Rätt att besluta om särskilda ägardirektiv

Kramfors kommunhus AB kan som moderbolag besluta om särskilda ägardirektiv utöver de som har utfärdats av kommunfullmäktige. Dessa ägardirektiv måste bekräftas av bolagsstämman för att de ska vara bindande för bolagen.

4.4.1 Ekonomi

Kramfors kommunhus AB har som moderbolag i uppgift att under verksamhetsåret svara för operativ ägarroll av koncernbolagen inom följande områden:

- Ekonomisk uppföljning av dotterbolag och övriga direkt ägda bolag under budgetåret.
- Skattesamordning av dotterbolagens resultat genom bokslutsdispositioner.
- Kapitalbindning för dotterbolagen genom nyemission och aktieägartillskott.
- Fastställa koncernbudget
- Fastställa villkor för koncernkontot.

4.4.2 Information

Kramfors kommunhus Ab ska löpande hålla sig informerad om koncernbolagens beslut och betydande förändringar under verksamhetsåret.

5 Gemensamma bolagsprinciper

5.1 Styrelse och VD

Kommunens representanter i bolagens styrelse utses av kommunfullmäktige. Beslut om styrelse ska bekräftas på bolagsstämma.

Styrelsen utser bolagets verkställande direktör och bestämmer anställningsvillkor för VD. Ordförande ska samråda med VD för Kramfors kommunhus AB vid rekrytering av VD i dotterbolagen. Om kommundirektören och VD för Kramfors kommunhus AB inte är samma person ska samråd även ske med kommundirektören.

Bolagens styrelse ska utöver vad som följer av aktuell lagstiftning dessutom:

- Upprätta en arbetsordning för styrelsens arbete.
- Upprätta en skriftlig instruktion för VD.
- Hålla en aktuell förteckning över vilka kommunövergripande styrdokument som gäller för bolaget.
- Regelbundet utvärdera sitt eget arbete.
- Regelbundet utvärdera VDs arbete.
- Årligen göra en riskbedömning, besluta om en internkontrollplan och utvärdera den interna kontrollen.
- Årligen fastställa och följa upp bolagets verksamhet i en verksamhetsplan. Bolagen ska följa den styrmodell som följer av kommunfullmäktiges beslut om mål- och resursplan.

- Regelbundet rapportera om sin verksamhet i särskild bolagsstyrningsrapport eller i samband med årsredovisningen.

5.2 Ekonomiska mål och principer

Bolagens verksamhet ska bedrivas på affärsmässiga grunder inom ramen för målet om långsiktig samhällsnytta. Bolagen ska eftersträva ett ekonomiskt resultat som ger utrymme för både en årlig avkastning till ägaren på bolagets kapital samt för en långsiktig konsolidering av bolaget.

Resultatkrav för dotterdotterbolag beslutas av styrelsen för respektive dotterbolag.

5.3 Budget och finansiering

Bolagens ska följa kommunens regler och rutiner beträffande delårsrapportering och bokslut.

Bolagens finansförvaltning ska följa de ramar och riktlinjer som anges i den koncerngemensamma styrdokument som fastställs av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen. Detta innebär att bolagen ska ha finansiell samverkan med kommunen inom områdena likviditet, medelsplacering och långfristig upplåning. Denna samverkan ska ske på affärsmässiga villkor.

5.4 Förvaltningsberättelse och årsredovisning

Dotterbolag ska lämna preliminär förvaltningsberättelse och årsredovisning till Kramfors kommunhus AB utifrån moderbolagets anvisningar och tidsplan för bokslutsarbetet. Moderbolaget ska besluta om bokslutsdispositioner för dotterbolagen för att uppnå tillfredsställande årsresultat, skattesamordning samt kapitalbindning för koncernen och koncernbolagen.

Dotterbolagens styrelser ska behandla förvaltningsberättelse och årsredovisning när bokslutsdispositionerna är fastställda av moderbolaget.

Förvaltningsberättelsen ska bland annat innehålla bolagsstyrelsens bedömning av måluppfyllelsen utifrån kommunfullmäktiges ägardirektiv för verksamhetsåret och en sammanfattning av bolagets arbete med internkontroll.

Samtliga hel- och delägda bolag lämnar av styrelsen fastställd förvaltningsberättelse och årsredovisning till kommunstyrelsen tillsammans med revisionsberättelse och granskningsrapport från lekmannarevisorerna. Kommunstyrelsen överlämnar efter beredning dessa årsredovisningshandlingar till kommunfullmäktige för godkännande.

Bolagets årsstämma fastställer årsredovisning samt prövar ansvarsfrihet för styrelse och VD efter kommunfullmäktiges behandling av årsredovisningen.

Dotterbolagen och övriga större minoritetsägda bolag ska direkt till kommunstyrelsen lämna underlag till den sammanställda redovisning som ska ingå i kommunens årsredovisning utifrån kommunens anvisningar.

5.5 Information

Dotterbolagen ska hålla styrelsen i Kramfors kommunhus AB löpande informerad om sin och sina dotterbolags verksamhet och om åtgärder av större vikt.

Bolagen ansvarar för att till Kramfors kommunhus AB och till kommunstyrelsen snarast överlämna följande dokument:

1. Protokoll från bolagsstämma
2. Protokoll från styrelsens sammanträden
3. Bolagets budget och verksamhetsplan/affärsplan
4. Bolagets delårsrapporter och årsredovisning
5. Revisionsberättelse och granskningsrapport
6. Övriga handlingar av vikt för Kramfors kommunhus AB och kommunstyrelsen.

Kramfors kommunhus AB ska skaffa sig fördjupad information om dotterbolagens verksamhet genom utvecklingsträffar med dotterbolagen.

Rapporter om bolagens verksamhet redovisas löpande till kommunstyrelsen.

Bolagens ska informera kommunfullmäktige på begäran av presidiet.

5.6 Revision

Bolagets årsstämma utser revisorer enligt de bestämmelser som anges i aktiebolagslagen.

Kommunfullmäktige ska även utse lekmannarevisorer och ersättare i helägda bolag utifrån de bestämmelser som anges i kommunallagen. För delägda bolag ska kommunfullmäktige utse lekmannarevisorer och ersättare om detta är rimligt utifrån ägarförhållanden samt verksamhetens art och omfattning. Beslut om lekmannarevisorer ska bekräftas på årsstämma.

Lekmannarevisorerna ska granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande ställ samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Granskningsrapporten från lekmannarevisorerna ska redovisas för årsstämman och lämnas som information till kommunstyrelsen.

Granskningsrapporten ska fogas till den årsredovisning som lämnas till kommunfullmäktige.

5.7 Hållbarhet

Bolagen ska arbeta aktivt med klimat- och miljöfrågor i sina verksamheter och arbeta för en ökad energieffektivisering inom sina respektive verksamhetsområden. De ska även prioritera långsiktigt hållbara investeringar. Hållbarheten avser en samlad bedömning av ekonomiska, sociala och miljömässiga perspektiv.

6 Samordning

6.1 Koncernnytta

De kommunala bolagen ingår i kommunkoncernen och är en del av den kommunala verksamheten. Om inte annat följer av lagstiftning ska helhetens intresse gå före eventuella fördelar som det enskilda bolaget kan vinna. Bolagsstyrelsens ansvar enligt aktiebolagslagen eller annan lagstiftning har dock företräde om en sådan situation skulle uppstå.

Möjligheter till samordning inom kommunkoncernen ska tas tillvara, dock utan att bryta mot lagen om offentlig upphandling eller annan tillämplig lagstiftning.

Kommunens kompetens inom ekonomi, finans, upphandling, personalfrågor, IT, juridik med mera ska också nyttjas av bolagen.

Bolagen ska sträva efter att samordna administrativa och tekniska system med kommunen.

6.2 Målstyrning

Bolagens målstyrning ska följa den struktur som kommunfullmäktige beslutar om.

Verksamheten ska följa de mål som kommunfullmäktige beslutar om och utifrån dem utforma uppdrag och ta fram nyckeltal som är relevanta för den egna verksamheten.

6.3 Personalpolitik

Bolagens ska föra en personalpolitik som harmoniserar med kommunen i övrigt. Det innebär att kommunens personalpolitiska styrdokument i möjligaste mån ska inarbetas i de kommunala bolagens egna styrdokument.

Samråd ska ske med kommunens HR-funktion vad gäller årliga lönerrevisioner. Detta för att undvika en oönskad löneglidning inom kommunkoncernen.

6.4 Försäkringar

Samtliga bolag ska ha en ansvarsförsäkring för VD och styrelse. Sådan försäkring kan tecknas genom kommunens försorg.

6.5 Offentlighet och sekretess

Bolagen, liksom nämnderna, omfattas av bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet och sekretess enligt Tryckfrihetsförordningen och Offentlighet- och sekretesslagen.

6.6 Kriser och extraordinära händelser

Kommunfullmäktige har i särskilda beslut reglerat hur arbetet med kriser och extraordinära händelser ska förberedas, organiseras och hanteras. Detta inkluderar även de kommunala bolagen.

Kommunala bolag ska ha en egen krisledningsorganisation som ska kunna samarbeta med kommunens centrala krisledning. Bolagen ska ha krisledningsplaner utifrån den verksamhet de bedriver och de förutsättningar de har. Bolagen ska medverka och bidra i gemensamma aktiviteter som övningar och arbete med risk- och sårbarhetsanalyser.

Krisledningsnämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden i de helägda kommunala bolagen. Detta får ske i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning. Därigenom ingår att fördela tillgångar av personal, pengar och materiel efter uppkommande behov.